

Homilia christologica in Lazarum, Mariam et Martham [Sp.]

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας εἰς τὸ δεῖπνον Λαζάρου καὶ εἰς Μαρίαν καὶ Μάρθαν τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ.

1 Ἀκούσωμεν ἀγαπητοί· καὶ εἰς δεῦρο εὐαγγελίζεται τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ἡ ἱερὰ τῶν εὐαγγελίων σάλπιγξ. Καὶ τί εἰς εὐφροσύνην τοῖς πιστοῖς προστίθῃσιν; Ταύτην γὰρ κορωνίδα τοῦ λόγου καὶ ὁδηγὸν ποιησώμεθα πρὸς τὰ ἐξῆς. Φησὶν Ἰωάννης, ὁ εὐαγγελιστὴς, ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς, ὁ τὰ ἄρρητα μυστήρια ἐκ τοῦ παμφόρου τῆς σοφίας χωρίου τῆς καρδίας τοῦ Κυρίου ἀρυσάμενος· «Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος ἦν τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ.»

2 Καλῶς ὁ τῆς ἀληθείας τρόφιμος τὸν πρὸ βραχέος εἰρκτῆ ἄδου πεπεδημένον, ἐκπηδήσαντα καὶ τοὺς τοῦ θανάτου δεσμοὺς ταῖς τοῦ θανάτου τροπαῖς διαγελάσαντα, τῶν σπαργάνων ἀξένων ἀπολυθέντα, εἰς μέσον αὐθις παρήγαγεν καὶ πάντας τοὺς συνεσθίοντας παραδραμῶν, τοῦτον ἐξ ὀνόματος ἀπηρίθμησεν· σκοπὸς γὰρ τῷ εὐαγγελιστῇ, οὐκ ἐν προσώπων ἐνδόξων συνδιατρίβαις καὶ συνεστιάσεσι κατακαλλῦναι τὸν εὐαγγελιζόμενον δι' αὐτοῦ, οὐδὲ κεχαρισμένα διαγορευσαί, ἀλλ' ἐξ οἰκείων ἔργων πᾶσι γνωστὸν τὸν θαυματουργὸν καταστήσαι θεόν.

3 Ἔργον δὲ ἄρα ἦν Χριστοῦ, καὶ ἔργων τὸ μέγιστον ἢ τοῦ ἐκλελυμένου καὶ εἰς φθορὰν κεχωνευμένου Λαζάρου ἔγερσις. Διὰ τοι τοῦτο καὶ συνδειπνοῦντα τῷ Κυρίῳ δείκνυσι, καὶ ἀφαντασίαστον τὸ θαῦμα δημοσιεύει τῇ οἰκουμένη, καὶ εὐωχίαν ποιεῖται τὸ παράδοξον τὸ τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης εὐωχίας, ἐν ἧ ὡς πρῶϊμον ξένιον Λάζαρος προύκειτο πνευματικὴ τροφή τοῖς δαιτυμόσι, τὸ τοῦ παραδόξου ἐκείνου δεῖπνον ἐν ᾧ ἡδονὴ γαστρὸς ἐπεσκέθη καὶ εὐωχήθησαν ψυχαὶ ἀνακειμένων, τὸ τῆς παραδόξου ἐκείνης χαρμονῆς ἐν ἧ ὁ τῇ φθορᾷ τραπεζοποιηθεὶς, ἀνθρώπων ζώντων αὐθις ἐγένετο τράπεζα θαυμάτων ἀνάπλεως.

4 Ἔπρεπε γὰρ τῷ πάντα εὐπόρῳ καὶ ἐκ θελήματος ὡς ἐκ πηγῆς ἀεναίου ἀναβλύζοντι τὰ ἀγαθὰ, ὑπὸ στέγην πτωχῶν εἰσεληλυθότι, προσθεῖναι τοῖς πενιχοῖς τὰ πλούσια, καθάπερ καὶ τοῖς ἐν Κανὰ Γαλιλαίας τὴν ἀγεώργητον οἰνοχοΐαν, καὶ τὸν ἀπόλυτον ἐκεῖνον εὐκαίρως εἰς μέσον ἀγαγεῖν καὶ ὡς παράδεισον πανδαισίας εὐωχοῦντά τε καὶ εὐωχούμενον διανοῖξαι τοῖς παισίν· ἐν ᾧ οὐκ ὁσμὴ φθορᾶς ἐφαίνετο· μετέλαβεν γὰρ διὰ τῆς θείας κλήσεως τῆς ἀφθάρτου εὐωδίας· οὐδ' αὖ λώβη μελῶν ἐδείκνυτο· δημιουργὸς γὰρ ἦν ὁ παροστάξει ἀναπλάσας ἀλλ' οὐδὲ μικρὸν τι ἢ μέγα ὅπερ ἀλλοίωσιν τοῖς καταβιβαζομένοις διαχαρακτηρίζει, ἀλλ' ἦν ἀκέραιον τὸ ἄγαλμα πάντοθεν ἄρτιον καὶ εὐεῖδὲς ἄχρι τριχός.

5 Πρεπόντως τοιγαροῦν ἐκτρέφει ἐκείνην εὐφρασίαν, φημί δὲ ἐκ τε τῆς τῶν ὑποδεξαμένων παναρέτων ἀκραιφνοῦς ἀγαπῆς, ἐκ τε θαυμάτων τοῦ ἀνενδεῶς ὑποδειχθέντος θεοῦ. Ἦδει γὰρ ἦδει σαφῶς ὅτι τοῦτο μάλιστα ἐφηδύνειν εἴωθεν τὸν θεῖον ὀφθαλμὸν εἰ τὸν εὐεργετούμενον σωτήρα .., καθῶς ἀκηκόει παρ' αὐτοῦ ὅτι «ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με,» θέλημα δὲ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τῶν ἀνθρώπων ἢ σωτηρία. Σωτηρία μὲν τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει ἢ εἰς αὐτὸν τὸν αἰεὶ συνδοξαζόμενον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐν ὑψίστοις πίστις, ὡς ἐν εὐαγγελίοις φησί· «τοῦτό ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχη ζωὴν αἰώνιον.»

6 Ἐπιποθῶν δὲ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κέκραγεν ἀλλαχοῦ λέγων· «πῦρ ἦλθεν βαλεῖν εἰς τὴν γῆν,» ὁ θελητῆς ἐλέους, ὁ διψῶν τὸ διψᾶσθαι, ὁ καθ' ἑαυτοῦ ὁμόσας «μὴ βούλεσθαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέφειν καὶ ζῆν αὐτόν·» πῦρ ἦλθεν βαλεῖν ὁ σωτὴρ ἐπὶ τὴν γῆν ἢν ἰδίαις χερσὶν ἔπλασεν καὶ ἡγίασεν τῷ θεῷ ἐμφυσημάτι· πῦρ ἦλθεν βαλεῖν ὁ σωτὴρ ἐπ' αὐτὴν καὶ ἀναζωπυρῆσαι τὸ αὐτεξούσιον αὐτῆς ᾧ ἐτιμήθη παρ' αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς, ὃ ἀφείλεν ἐξ αὐτῆς καὶ κατεδούλωσεν ἐν πάθεσιν ἀτιμίας ὁ τῆς κακίας καὶ ἀπάτης εὐρετῆς· πῦρ ἦλθεν βαλεῖν ὁ σωτὴρ ἐπ' αὐτὴν, πῦρ ἐκεῖνο τὸ φωτιστικόν, τὸ ζωοποιόν, τὸ τῆς θεογνωσίας πῦρ, τὸ τῶν ἀκανθῶν τῆς ἀσεβείας δαπανητικόν, τὸ τῶν εὐσεβῶν σπερμάτων ἀξητικόν, τὸ τῶν παρὰ φύσιν τμητικόν καὶ ἐκριζωτικόν, καὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀγαθῶν φυτουργικόν καὶ γεωργικόν, ἵνα ὡσπερ ἐκουσίως τῇ ἀπάτη συναπήχθη καὶ τὸν προμεμαρτυρημένον ἐκ παρακοῆς θάνατον αὐθαιρέτως ἐπεσπάσατο ὁ ἄνθρωπος, οὕτως αὐθις ἐκνίψας τῆς καρώσεως ἐπιγνῶ τὸ δέον, καὶ θεῷ διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν νεύσεως προσοικειωθῆ.

7 Τοῦτο τὸ θεῖον καὶ φωτιστικόν πῦρ ἀνήψεν καὶ ἀνεπύρσευσεν πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων σωτηρίαν καὶ ἐν Λαζάρῳ ὁ Κύριος, ὡς ἀξίαν πίστεως αἴσθησιν παρέχων αὐτοῖς εἰς τὸ σῶζεσθαι. Τοῖς γὰρ ἀπίστοις αἰεὶ τὰ σημεῖα καὶ οὐ τοῖς πιστεύουσιν δίδοται σωτηρίας ἀφορμή. Ἀντιλεγόντων γὰρ αὐτῶν καὶ ἀντιμαχομένων τῇ ἀληθείᾳ, διὰ τῶν θεοδυνάμων ἔργων ἑαυτὸν ἐνεφάνιζεν θεὸν εἶναι ἀναντιρρήτως, ὡς πού αὐτὸς φησὶν· «εἰ ἐμὲ οὐ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις μου πιστεύσατε, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί·» τοῦτ' ἔστιν ὡς ἀπαύγασμα ἡλίου ἐν ἡλίῳ καὶ ὡς ὁ ἥλιος ἐν ἀκτίνι ἀμερίστως καὶ ἀπαραλλάκτως διὰ τὸ ὁμοούσιον καὶ αὐτοσθενές· καὶ ἐτέρωθι· «ὁ ἔωρακώς ἐμὲ ἔωρακε τὸν Πατέρα·» καθάπερ ἐν τῷ καρπῷ τὸ δένδρον ἐπιγινώσκεται· καὶ ἀλλαχοῦ· «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἓν ἔσμεν·» τὸ ἰσότιμον καὶ ἰσοδύναμον ὑπερδεικνύων· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

8 «Ἐποίησαν αὐτῷ, φησὶν, δεῖπνον· ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ·» μεγαλοπρεπῶς ἄγαν πρὸς πίστωσιν ἀληθινὴν τῆς ἀφαντασιάστου ἀναστάσεως τοῦ σεσωσμένου· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος μετὰ τὴν σωτήριον αὐτοῦ ἀνάστασιν ἐνεφάνιζεν ἑαυτὸν τοῖς γνησίοις αὐτοῦ μαθηταῖς, λαβῶν καὶ φαγῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν νόμῳ φύσεως ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο καὶ νῦν ὁ τῷ δεσποτικῷ προστάγματι φύσεως καὶ θανάτου νόμον νικήσας, οὗτος τῷ δεσπότη συνεδείπνει, ὁ ἀναστάς τῷ ἀναστήσαντι συνευφραίνεται, ὁ πηλὸς τῷ πλαστοργῶ συνανέκειτο, ὁ τὸ σκότος ἀποδράσας τῷ φωτὶ συνεώρταζεν, ὁ ἐν δεσμοῖς ἐφαλλόμενος τῷ λύοντι πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ συνέχαιρεν, ὁ ἐν αὐταῖς ταῖς ἡνίαις τοῦ θανάτου, λέγω δὴ τοῖς σπαργάνοις, τὸν ἄδην ροιζήματι εὐτόνως ἀπατήσας τῷ ἐγείραντι Κυρίῳ συνεισιτιάτο.

9 Ἀλλ' ἐρῶ πρὸς σέ· διάνοιξον ἡμῖν, ὦ θεῖα κεφαλή, Ἰωάννη, τὰς ἱεράς σου πλάκας· ἀδυνατοῦμεν γὰρ περιδράξασθαι τὸ ἀχανές βάθος τοῦ θαύματος. Ναί, φησὶν, συνανέκειτο τῷ Ἰησοῦ Λάζαρος, ὁ παλαιὸς καὶ νέος ἄνθρωπος, ὃν ἐκάλεσεν ἐκ τῆς φθορᾶς διὰ λόγου ζῶντος καὶ παντοδυνάμου εἰς ζωὴν· συνανέκειτο ὁ νεοπαγῆς ὡσεὶ τίτθη τῷ νεᾶν γέννησιν ἀνθρώπων ἐν προστάγματι ἀναδείξαντι· νόμος γὰρ τοῖς Ἰουδαίων γεννήμασι ταῖς λεχοῦσι συνανακεῖσθαι ἐμπιμπλαμέναις χαρᾶς. «Ἡ γὰρ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἄνθρωπος ἐγεννήθη εἰς τὸν κόσμον.»

10 Οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν μέλλων ἐγείρειν ἐξ ἄδου τὸν Λάζαρον, ἐδάκρυε μὲν ὁ φιλοικτίρμων καὶ κατεσπλαχνίσθη, τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν φθειρομένην ὀρῶν καὶ τοῖς συνελθοῦσιν ἅμα σκυθρωπάζων, ἐνεβριμήσατο δὲ ἀοράτως τῷ

κατέχοντι θανάτῳ καὶ φωνήσας ὁρατῶς τῷ κατεχομένῳ, τὸ μέγα τῆς οἰκείας δυνάμεως ἀπεποίησε σημεῖον, τῆς καθόλου ἀναστάσεως ἐμφανίσας τὸν ἀρραβῶνα. Διὰ τοῦτο συνανεκλίθη τῷ ποιηθέντι εὐφραινόμενος, ὡς πιστοποιήσας διὰ τῶν ἔργων ὅτι αὐτός ἐστιν «ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν»· προαναπεφώνητο γάρ που παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦτο διὰ τοῦ προφήτου· «εὐφρανθήσομαι ἐν τῷ ἀγαθοποιεῖν με αὐτοῖς.»

11 Τῷδε τῷ θαύματι καὶ τῇ ἑαυτῶν ἑορτῇ αἱ τίμαι μαθῆ τριαὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ ἀναστάντος ἀδελφαὶ διηκόνουν, ἡ μὲν τὰ τῆς ὑποδοχῆς, ἡ δὲ τὰ τῆς φιλοθείας προσκομίζουσαι. Ἦν γάρ πως ἡ Μάρθα φιλόξενος μὲν ὡς ἀβραμιαία, φιλόπτωχος δὲ ὡς ὁ Ἰώβ, καὶ φιλόχριστος τὴν ὁμολογίαν ὡς Πέτρος, ἠνεωγμένην ἔχουσα τὴν τῆς φιλοξενίας ἀγαπητικὴν θύραν παντὶ ἐρχομένῳ· ὅθεν οὐ λεληθότως, οὐδὲ ἐν ἀγνοίᾳ, ὡς πάλαι ὁ Λῶτ, ἀγγέλους ἐξένισεν, ἀλλ' ἐν εἰδήσει ἀγαθῇ καὶ διαθέσει τὸν τῶν ἀγγέλων δημιουργὸν καὶ κύριον ὑπὸ τὴν ὄροφὴν εἰσεδέξατο. Καὶ ἡ μὲν Μάρθα τοιαύτη καὶ τηλικαύτη καὶ ἐν τηλικούτοις.

12 Ἡ δὲ ταύτης ἀδελφὴ Μαρία καὶ αὐτὴ «λαβοῦσα λίτραν μύρου [νάρδου] πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἀπέμαξεν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἡ δὲ οἰκία ἐπλήσθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου.» Μύρον εὐσεβείας πνέουσαι αἱ ἄγιοι, μύρου εὐωδίας καὶ τὴν οἰκίαν ἐπλήρωσαν, ἡ μὲν Μάρθα διὰ τῆς ὁμολογίας, ἡ δὲ Μαρία [διὰ] τῆς ἐργασίας. Δεύτερος Πέτρος ἡ Μάρθα· ἐπέπνευσε γάρ καὶ ταύτη ἡ χάρις καὶ διὰ τοῦτο αὐτὴ τὴν τοῦ κορυφαίου ἀνώμβρησε πίστιν.

13 Ἦκουσεν· «ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται», ἐπέγνω τὸν τῆς ζωῆς χορηγὸν καὶ εὐθυβόλῳ χρησαμένη φωνῇ ἀνέκραγεν· «ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.» Ἔδει γάρ τὴν γυναικίαν φύσιν ἐπιγνῶναι καὶ ὁμολογῆσαι τὸν κτίστην καὶ θεόν. Πρῶτον Πέτρος θεοδιδάκτως ὁμολογεῖ, δεύτερον Μάρθα θεομυήτως ἀναφωνεῖ, τρίτον Ἰωάννης ἐν δέλτοις θεοφρόνως καὶ μονογενῶς θεολογεῖ. Πέτρος καὶ Μάρθα· «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος» Ἰωάννης· «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν.»

14 Πρόσεχε, ἀγαπητὲ, τῷ φωτισμῷ τῆς ἀληθείας, φεῦγε τὸ σκότος τῆς πλάνης. «Σὺ εἶ, φησὶν, ὁ Χριστὸς»· οὐ ψιλὸς Χριστὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ Λόγος ὁ γενόμενος σὰρξ ἄτρεπτος δι' ἡμᾶς, ὁ μόνος υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ Λόγος ὁ γενόμενος σὰρξ· οὐχ εἷς τῶν Ἰουδαϊκῶν χριστῶν, οὐχ εἷς τῶν Ἰουδαϊκῶν καὶ παρεγγράπτων χριστῶν, ἀλλὰ σὺ κατὰ Παυλὸν, «ὁ εἷς Κύριος, ὁ ἐπὶ πάντων εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν»· σὺ εἶ μόνος Χριστὸς καὶ υἱὸς μονογενῆς τοῦ θεοῦ, τοῦ ζῶντος· «ἐθεασάμεθα, φησὶν ὁ εὐαγγελιστὴς, τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας»·

15 σὺ εἶ ὁ πρωτότοκος καὶ ὁ μονογενῆς καὶ μόνος σὺν ἀγίῳ Πνεύματι ὁμοούσιος τε καὶ ὁμότιμος καὶ ἰσοδύναμος τῷ γεγεννηκότι, ἀναρχός τε καὶ συναΐδιος θεῷ Πατρί· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, οὐχ εἷς τῶν ὑπὸ σου κτισθέντων ἀοράτων καὶ λειτουργικῶν σου δυνάμεων, ἀλλὰ φυσικῶς υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. «Οὐ πρέσβυς γὰρ οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος, φησὶν, ὡς εἶπεν Ἡσαΐας, ἔσωσεν ἡμᾶς, ἔσωσεν αὐτούς»· ὥστε οὐκ εἰσὶν οἱ ἄγγελοι χριστοί· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς τοῦτ' ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος Χριστὸς, ἀλλὰ θεὸς Χριστὸς, θεὸς ἐνανθρωπήσας, οὐκ ἄνθρωπος ἀποθεωθεὶς, ἀλλὰ χρίσας τὴν οἰκίαν καὶ ἐκούσιον σάρκωσιν τῇ οἰκείᾳ θεότητι δι' ὃ καὶ εἴρηται· «μῦρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου,» καὶ «εἷς ὁσμὴν μύρων σου ἐκδραμούμεθα»· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ παρὰ πάσης κτίσεως προσκυνούμενος, ὡς εἷς Κύριος καὶ θεὸς, ὡς εἷς Υἱὸς, ὡς εἷς Δεσπότης σὺν Πατρὶ [καὶ] τῷ ἀγίῳ Πνεύματι.

16 Πάλιν ἐπανάξωμεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν καλλίστην ἀδελφότητα τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστῶν ἀδελφῶν. Ὡς συμπνοίας τῶν φίλων καὶ θεραπόντων γνησίων

Χριστοῦ Ἰησοῦ ἐνὸς τῆς ἀκτίστου καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. Βαβαὶ τῆς ἐντρίτου ἀγαπῆς τὸ ἀρραγὲς σπαρτίον· οὐδὲν τούτους τῆς τοῦ διδασκάλου καὶ δεσπότη ἀγαπῆς ἀπέρρηξεν, οὐκ ἀπιστία Ἰουδαίων, οὐκ ἀπειθία Φαρισαίων, οὐ Σαδδουκαίων ὑλακὴ, οὐ σκάνδαλα ἱερέων ἀλλ' ἐγκεντρισθέντες ἅπαξ τὴν καλλιέλαιον τῆ πίστει, ἔμειναν ἔγκαρποι, πάση προσβόλῃ ἄσειστοι καὶ ἀτίνακτοι, θεὸν γνωρίζοντες τὸν Χριστὸν, θεὸν καὶ ἄνθρωπον ἀδιαιρέτως καὶ ἀσυγχύτως ὁμολογοῦντες τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν, κηρύσσοντες τὸν Ἐμμανουήλ· 17 καὶ τότε ἔφη πρὸς αὐτὸν ἡ Μάρθα· «ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.» Τοῦτο Λάζαρος ἐν ἑαυτῷ ἐβεβαίωσεν, ταύτη συνταφεῖς τῆ πίστει καὶ ἐλπίδι· ἔτι γὰρ αὐτοῦ ζῶντος καὶ συνικετευόντος τὸν πανταχοῦ παρόντα αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ἐδεήθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ λέγουσαι· «Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.» Μαρία δὲ δι' ὧν ἔπραττεν τῆ τε τῆς ἀδελφῆς ὁμολογίᾳ καὶ τῆ τοῦ ἀδελφοῦ πίστει σύμφωνον ἐνεφάνιζεν καὶ τὴν οἰκείαν εὐσέβειαν.

18 Λαβοῦσα γὰρ τὸ μῦρον, οὐ λίθον ἄψυχον εἰς οἶκον θεοῦ ἔχρισεν καθάπερ Ἰακώβ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν τὸν Ἡσαῦ, ἀλλὰ τὸν ἐκ τῆς θεοτόκου παρθένου ἐνωθέντα ἔμψυχον ναὸν τῷ ἀκτίστῳ καὶ δημιουργῷ τῶν ἀπάντων θεῷ ἤλειπεν, οὐ μίμημα μόνον ἀποσώζουσα τῆς πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐν τοῖς οὕτω οἰκειότητος, ὡς ἀψευδῆς θυγάτηρ, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαίνουσα πολλῷ πλέω τῆ πίστει καὶ ἐργασίᾳ τὸν πατριάρχην. Καθόσον ὁ μὲν τὴν σκιὰν ἐτύπου, ἡ δὲ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ἐψηλάφα καὶ προσεκύνει.

19 Φαίνεται γοῦν δις τοῦτο ποιήσας ὁ Ἰακώβ ἐν τε τῷ ἀποδιδράσκειν τὸν πρὸς φόνον ἐξηρτυμένον φθόνον, ἐν τε τῷ ἐπαναλύειν μετὰ τὴν θείαν ἐν Βεθὴλ ὀπτασίαν. Ἄλλ' οὐδ' οὕτως ἐξισοῦται τῆ τῆς θυγατρὸς εὐσεβείᾳ ἐν τούτῳ τῷ μέρει· πλεὸν γὰρ οὐδὲν ἢ λίθον ἀλείφειν εἰς τύπον τοῦ ἀκρογωνιαίου μεμάθηκε λίθου, αὕτη δὲ οὐ μόνον τὸν ἅγιον καὶ ἔμψυχον καὶ θεόκτιστον τοῦ ἀκτίστου καὶ αἰδίου θεοῦ ναὸν ἐψηλάφα καὶ ἤλειπεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἀμερίστως ὄντα θεὸν σὺν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ προσκυνοῦσα, ἕνα Κύριον ἀδιαιρέτον ὠμολόγει ἐν τῇ ὀρωμένῃ εὐπρεπείᾳ τὴν ἀόρατον κατανοοῦσα δόξαν, καὶ ἐν ψηλαφωμένῃ σαρκὶ τὸν ἀναφῆ καὶ ἀψηλάφητον καταμανθάνουσα θεὸν Λόγον.

20 Οὐ γὰρ ἐσμίκρυνεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν τοῦ ἀοράτου θεοῦ τὴν δόξαν ὁ πρὸς ἡμᾶς συσχηματισμὸς αὐτοῦ, οὐκ ἐνύβρισεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν τὴν μεγαλοπρεπῆ τοῦ θεοῦ ἐξουσίαν τὸ τῆς συνανακλίσεως αὐτοῦ ταπεινὸν, οὐκ ἐμείωσεν τὸ τῆς διανοίας αὐτῶν κριτήριον [πρὸς] τὴν τοῦ ἀπροσίτου ὑπεροχὴν τὸ τῆς σαρκὸς ἀσθενὲς περιβόλαιον, οὐκ ἠμβλυνεν τὸν φόβον καὶ τρόμον τῆς ἀστέκτου δυνάμεως ἢ πρὸς τὴν συγκατάβασιν αὐτοῦ πεπαρρησιασμένη αὐτῶν ἀγάπη, ἀλλ' ἐκ τῶν φαινομένων σημείων ἐπὶ τὸ ἀόρατον ποδηγούμενοι κράτος, περισσῶς ἐθαύμαζον τῆς ἐκουσίου πτωχείας τὸ παράδοξον 21 , καὶ ἐκ τῶν ἐπιτελουμένων λόγων ὑπὲρ λόγον θαυμάτων φωτιζόμενοι τὴν διάνοιαν, καὶ τὸ τῆς κυριότητος ἐξουσιαστικὸν παιδευόμενοι, σφοδρώτερον τὴν φιλάνθρωπον ἐνανθρώπησιν ὑπέφριττον, καὶ τὴν δι' ἀφῆς τῶν κρασπέδων ἐπιδιδομένην τῶν ἰαμάτων φορὰν ἐνορῶντες, τὸν ἀνεμποδίστως ἐνεργοῦντα καὶ ἐμβλύζοντα ἐκ τοῦ ἰδίου θησαυροῦ τὰς ἐπικουρίας προσεκύνουν θεὸν, καὶ τὴν τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν κατανοοῦντες τὴν μετὰ τῶν θνητῶν συνδιατριβὴν τοῦ θανάτου ὑπερβαλλόντως ἐξεπλήττοντο.

22 Ὅθεν στοργῇ τὸν φόβον κεράσασαι, εἶχοντο τοῦ ἀκορέστου πόθου, καὶ τὴν διακονίαν τοῦ ἐνὸς καὶ αὐτοῦ ἐνώσει θεοῦ [καὶ] τελείου ἀνθρώπου διειλημμένοι εἰς ἑαυτὰς αἱ ὁμόψυχοι καὶ ὁμόπιστοι, ἡ μὲν τὰ ἀνθρώπινα διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν ἐλειτούργει, ἡ δὲ τὴν θεοτερπῆ καὶ εὐωδεστάτην ὡς κάρπωμα προσῆγεν σπουδὴν, μύρον ἐπιχέουσα ὡς ἐπὶ θυσιαστηρίῳ τῷ ζωηφόρῳ αὐτοῦ ναῶ. Καὶ τοῦτο οὐ παρέργως ἀλλ' ἐπιμελῶς καταφιλοῦσα, καὶ τῷ ἐκ φύσεως περιβολαίῳ

ἐκμάσσουσα τὸ ἀγίασμα, στέφανον δόξης τῆ οἰκεία περιέθηκεν κεφαλῆ, οὐκ ἐξ ὑλῆς φθαρτῆς καὶ γεώδους συγκείμενον, ἀλλὰ τῆς θεϊκῆς λαμπρότητος τὰς μαρμαρυγὰς ἀπαστράπτοντα.

23 Εἰ τοίνυν κατὰ Μωϋσέα «πᾶς ὁ ἀπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου ἁγιασθήσεται,» τί ἂν τις εἴποι περὶ τῆς ἀψαμένης αὐτοῦ τοῦ Κυρίου τοῦ θυσιαστηρίου, ποίοις λόγοις κατακοσμήσομεν τῶν ἀδελφῶν τούτων τὴν ὁμόνοιαν; Ναί, τούτων τὰ ἔργα νικᾷ πάντα ἐπαινόν. Ἄρκεϊ σοι, Μάρθα, ἡ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογία εἰς στέφανον δόξης· ἄρκεϊ σοι, Λάζαρε, τὸ φίλον Χριστοῦ κληθῆναι εἰς περιουσίαν δόξης· ἐξαρκεῖ σοι, Μαρία, ἡ παρὰ θεοῦ ψῆφος. «Μαρία γὰρ, φησὶ, τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἐξ αὐτῆς.»

24 Μαρία ἡ φιλήσυχος, ἡ ἰδιότροπος μέλισσα, ἡ παρὰ τοὺς λειμῶνας τῶν θείων θεωρημάτων διίπτα μένη, ἡ μέτοικος καὶ μετανάστις ἀπὸ τοῦ πεφυρμένου βίου γενομένη καὶ πρὸς τὸν ἀτάραχον καὶ εἰρηνικοῖς πρέποντα βίον θεῖον καταντήσασα. «Ἐνθα αὖρα λεπτή καὶ ἐκεῖ Κύριος» κατὰ τὸν χρησμὸν Ἡλίου· ἐξ οὗ πηγάζει γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καθὼς γέγραπται ὅτι «σκολάσατε καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ θεός.» ἡ ἀκέραιος περιστερὰ, ἡ ἀναλαβοῦσα ἡρέμα τὰς πτέρυγας καὶ πρὸς τὸν ἡρεμον καὶ εὐδαίμονα τῆς γαλήνης λιμένα καταπαύσασα, δι' ἧς ἐμυήθη τὰ προφήταις καὶ δικαίοις ἐπιθύμητα. Ἰακώβ ἀποδράσας λόγῃν εὐτάραχον ἐν εὐκαιρίᾳ θεοῦ ἐπέτυχεν, καὶ στήλην μνημοσύνου, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἤλειψεν· καὶ Μαρία πορρωτάτω διαζευχθεῖσα μιγᾶδων λογισμῶν καὶ συγκλύδων ἀποδρομῆς τραχυνόντων πως [τὸ] διανοίας τε καὶ νοῦ διειδέστατον κέλλιον, ἀθόλωτος θεοῦ μακαρισμῶν ἤκουσεν, καὶ τὸν ἀκράτητον κρατῆσαι διὰ σαρκὸς ἠξιώθη.

25 Ἄλλ' ἐπιπηδᾷ τῷ λόγῳ ὁ ἐν τυφλώσει Ἰουδαῖος καὶ φησὶ· μὴ βλασφήμει, χριστιανὲ, γέγραπται γάρ· «οὐδεὶς ὄψεται μου τὸ πρόσωπον καὶ ζήσεται, λέγει Κύριος.» Μενοῦν γε, ὦ ἄφρων, ἐν τῷ σῶ νόμῳ γέγραπται ὅτι εἶπεν Ἰακώβ· «εἶδον θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχὴ.» ζωὴ γὰρ ἀνθρώπου ὄρασις. Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, οὔτε τὸν σὸν ἀκυρώσω, οὔτε τὸν ἐμὸν ἀμάρτυρον ἐάσω λόγον· οὐσίαν γὰρ θεοῦ κατανοῆσαι ἀδύνατον καὶ ἀμήχανον, θεὸν [δὲ] γνωρισθῆναι ἀνθρώποις ῥᾶδιον αὐτῷ τῷ πάντα δυναμένῳ καὶ τοῖς ἀξίοις ἑαυτὸν ἐμφανίζοντι ὡς βούλεται, γέγραπται γάρ· «ἐγὼ ἐπλήθυνα ὀράσεις καὶ ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν ὁμοιώθην.»

26 Εἶδεν τοιγαροῦν θεὸν ὁ Ἰακώβ, καὶ οὐκ ἐψεύσατο, εἶδεν δὲ ὡς ὁ ὀφθεις ἠυδόκησεν ὀφθῆναι· οἶδεν γὰρ θεὸς ἑαυτὸν ἐμφανίζειν [ὡς] βούλεται καὶ τὸ κώλυον αὐτὸν καὶ διεῖργον τὸ κατὰ γνώμην οὐκ ἔστιν, κἂν μὴ χωροῦσιν οὔτε οἱ ἀνώτατοι φέρειν αὐτοῦ τὴν εἰς ἄκρον δόξαν· οὕτω καὶ Μαρία εἶδεν θεὸν ἐνανθρωπήσαντα ἀτρέπτως καὶ ἐπὶ τὸν ἅγιον καὶ συμπροσκύνητον αὐτοῦ ναὸν σπονδὴν εὐωδίας ἔσπεισεν τουτ' ἔστιν αὐτὸ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀμέριστος γὰρ ἡ ἔνωσις καὶ ἀσύγχυτον τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον καὶ ἀδιαίρετος ἡ εἰς τὸν ἕνα τῆς Τριάδος Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογία.

27 Σὺ δὲ, ὦ ἀγαπητὲ, μὴ ξενίζου ἀκούων ξένον τι καὶ ἀπηχῆς παρὰ τῶν ξένων τῆς ἀληθείας· ἀδελφοὶ γὰρ εἰσι τοῦ τυφλοῦ καὶ προδότου Ἰουδα, ἐπιμεμψαμένου ἀφρόνως τὴν θεὰ ρεστον τοιαύτην πρόθεσιν ἐν τῷ δεῖπνῳ. Ἄλλὰ τί πρὸς τοῦτον ἡ ἀδέκαστος ψῆφος; Τὸν μὲν Ἰουδαν ἐξελέγχει ὡς κλέπτην, τὴν δὲ ἀποδέχεται ὡς φιλόθεον, καὶ εὐεργεσίαν τὸ τελούμενον ἀναγορεύει καὶ τοῖς ἐπιφερομένοις ἀντιπαρατάττεται, καὶ φησὶ καὶ ταῦτα διὰ Ματθαίου τοῦ εὐαγγελιστοῦ· «τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί· ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ.» Καὶ ἀντιταλαντεύω τῇ ἀγαπήσει τῆς τοιαύτης ἐργασίας τὴν αἰώνιον μνήμην· «ὅπου γὰρ ἂν κηρυχθῇ τὸ

εὐαγγέλιον τοῦτο τῆς βασιλείας ἐν ὄλω τῷ κόσμῳ λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.»

28 Καὶ ἄξιον τῆς σπορᾶς καὶ τὸ θέρος τῆς Μαρίας, ἐπαξία τῆς ἀγαθῆς προθέσεως καὶ ἡ ἐπικαρπία· ἐτάχυνεν πληρῶσαι τὴν γραφὴν, προκατελείφθη ὑπὸ τῆς καταστεφούσης θείας χάριτος· ἔμαθεν τὰ ἐν προφήταις ἀδόμηνα, ἐπέγνω καὶ τῆς προφητείας τὴν εὐκαιρον ἔκβασιν· ἤκουσε Σολομῶντος ἄδοντος ὡς «οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ, νάρδος ἔδωκεν ὀσμὴν·» καὶ συνῆκεν τὸν ὑπὸ οἰκέτου βασιλέως προμηνυθέντα βασιλέα τῶν βασιλευόντων καὶ κύριον τῶν κυριευόντων· 29 ὅθεν μηδὲν μελλήσασα ἔργον, τὴν μάθησιν ἐξετέλεσεν, καὶ τῷ ἀνενδεεῖ τὰ προκεχρηματισμένα προσκομίσασα, τὴν εὐκλεῖ καὶ ἀπαραλόγιστον ἀπηνέγκατο ψῆφον· μεθ' ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν γινώσκειν καὶ προσκυνοῦντας Κύριον πρὸ αἰώνων συναιδίως τε καὶ συνανάρχως ἀφραστῶς τε καὶ ἀρρεύστως ἐκ Πατρὸς τουτ' ἔστιν ἐκ τῆς ἀκτίστου οὐσίας γεννηθέντα, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς ἀχράντου παρθένου ἀμεταβλήτως καὶ ἀσυγχύτως ὑπὲρ ἔννοιαν καὶ λόγον σαρκωθέντα, τυχεῖν τοῦ παρ' αὐτοῦ μακαρισμοῦ ἐν ἐλέει καὶ ζωῇ τῇ ἀπεράντῳ ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα σὺν Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς ἀγηράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.